

ÚTMUTATÓ SZAKMAI GYAKORLATOKHOZ TANÍTÓ SZAKOS HALLGATÓK, ISKOLAI SZAKVEZETŐK, GYAKORLATVEZETŐ OKTATÓK SZÁMÁRA

**Pedagógiai megfigyelés - Fókuszban a tanuló és a tanévkezdés
(NBP_TA202G2), 39 óra, 3 kredit, gyakorlati jegy**

3. félév

Felelős oktató: Dr. Podlovics Éva Livia, Eszterházy Károly Egyetem, Sárospataki Comenius Campus

ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK:

- A szakmai gyakorlatok működésének oktató felelőse a munkáját a gyakorlóléhelyek intézményi vezetőivel szoros munkakapcsolatban végzi.
- A hallgatók *egyéni* szakmai gyakorlatát egy *iskolai szakvezető* (gyakorlóléhelyi tanító), a *csoportos* gyakorlatot egy gyakorlatvezető egyetemi oktató vezeti, a következőkben szükség esetén mindkét felet összefoglaló néven gyakorlatvezetőnek (gyakorlatvezetőknek) nevezzük.
- A tantárgy komplexitásának következtében (egyéni és csoportos egysége is van), a *gyakorlatvezető egyetemi oktató egyúttal a tantárgyi oktatási tevékenység egyszemélyi felelőse is*.
- A *hallgató* szakmai gyakorlatához szükséges előírásokat – közöttük a szakmai gyakorlatok útmutatóit mellékleteikkel – a Comenius Campus honlapján tanulmányozhatja.
- A hallgatónak a dokumentumok határidőben történő benyújtása, mennyiségi és minőségi szempontból való feldolgozása a kurzus eredményes befejezéséhez és a 4. Félév pedagógiai megfigyelés 2. Fókuszban a tanítás című kurzus felvételéhez szükséges.

Eljárás levelező tagozaton:

a) a levelező tagozatos hallgatókkal dolgozó gyakorlatvezetők feladatai megegyeznek a nappali képzésben résztvevőkével.

Az alábbiakban található a tanító szak szakmai gyakorlatának egyszerűsített tantervi modulja.

TANÍTÓ SZAK SZAKMAI GYAKORLATA										
	félévek									
	1	2	3	4	5	6	7	8		
Pedagógiai megfigyelés – fókuszban a tanuló és a tanévkezdés			39 (26+13)						3	gyj

nappali tagozat:

- o 25 óra csoportos gyakorlat: 5x5 óra (3 tanítási óra megfigyelése + 2 óra elemzés)
- o 15 óra egyéni gyakorlat: 2x5 óra megfigyelés délelőtti tanítási órákon + 1x5 óra megfigyelés délutáni foglalkozáson (tanóra, napközi, gyógytestnevelés, fejlesztés, szakkör stb.)

levelező tagozat:

- o 2x5 óra csoportos gyakorlat pénteken (3 tanítási óra megfigyelése + 2 óra elemzés/alkalom)
- o 1x5 óra egyéni gyakorlat pénteken (délutáni foglalkozás megfigyelése)

Segítségként alább közöljük a tantárgyleírást.

Tantárgy neve: Pedagógiai megfigyelés – Fókuszban a tanuló és a tanévkezdés	Kreditértéke: 3
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere” ¹² : 100% gyakorlat (kredit%)	
A tanóra ¹ típusa: gyakorlat és óraszám: 39 óra az adott félévben, Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők ² : megfigyelés	
A számonkérés módja: gyakorlati jegy Az ismeretellenőrzésben alkalmazandó további (sajátos) módok ³ : megfigyelési jegyzőkönyv, beszámoló	
A tantárgy tantervi helye: 3. félév	
Előtanulmányi feltételek: Pszichológiai megfigyelés	
Oktatási cél: A megfigyelés középpontjában a tanuló áll, tanuló-tanuló, tanuló-pedagógus viszonylatban tanórán és tanórán kívüli tevékenységben. Közvetlen tapasztalatszerzés a pedagógus tanulásirányítási feladatairól.	
Elsajátítandó ismeretanyag: A tanuló biológiai, fiziológiai, szociális szempontú megfigyelése: - a tanuló szocioökonómiai szempontú megfigyelése - speciális bánásmód	

¹ Nftv. 108. § 37. tanóra: a tantervben meghatározott tanulmányi követelmények teljesítéséhez az oktató személyes közreműködését igénylő foglalkozás (előadás, szeminárium, gyakorlat, konzultáció), amelynek időtartama legalább negyvenöt, legfeljebb hatvan perc.

² pl. esetismertetések, szerepjáték, tematikus prezentációk stb.

³ pl. esettanulmányok, témakidolgozások, dolgozatok, esszék, üzleti, szervezési tervek stb. bekérése

- az integráció jelenléte
 - hátrányos helyzetű és tehetséges gyermek megfigyelése
- A tanuló mentális folyamatának megfigyelése:
- a tanulói motiváció és affektivitás jellemzői
 - tanulói attitűdök, érdeklődés
 - tanulói tevékenységek
 - tanulói képességek, tanulási stílus
- Interperszonális kapcsolatok megfigyelése:
- társas viselkedés jellemzői különböző helyzetekben és a külső környezeti tényezők figyelembevételével
 - tanuló-tanuló viszony

A **2-5** legfontosabb *kötelező*, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom:

- NAT 2012
- Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára (51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet 1. sz. melléklet
- A gyakorlólé hely iskolai pedagógiai programja
- Falus Iván: Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó. Bp. 2003.

Ajánlott irodalom:

- Vekerdy Tamás (2001). Gyerekek, óvodák, iskolák. Budapest: Saxum Kiadó. ISBN: 9789637168154
- Kagan: Kooperatív tanulás. Önkonet Kft. Bp. 2001.

Tantárgy felelőse:

Dr. Kissné Dr. Gombos Katalin Melinda, adjunktus, PhD

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k):

Kisné Dr. Bernhardt Renáta adjunktus, PhD, Dr. Podlovics Éva Livia, adjunktus, PhD

2. A GYAKORLAT RENDJE

- A tantárgy kiscsoportos gyakorlati részét gyakorlatvezető oktató, az egyéni részt szakvezető irányítja.
- A szakmai gyakorlatokra vonatkozó részletes tájékoztatások (időrendi beosztás, helyszínek, a kiscsoportos és az egyéni megfigyelés tartalmi szempontjai, kötelezettségei; az iskola házirendje és viselkedési normái) legkésőbb a kurzus előkészítő óráján elhangzanak.

- A teendőket a gyakorlatvezető oktató, az előkészítő órán beszéli meg a hallgatókkal; felelősként a záró minősítést is ő írja be a NEPTUN-rendszerbe.

3. A HALLGATÓK TEENDŐI, KÖTELEZETTSÉGEI

- A gyakorlatokon kötelező a megjelenés az előkészítő órán közölt időpontoknak megfelelően. A jelenlétet a felelős gyakorlatvezető ellenőrzi és dokumentálja.
- A hallgatót megfigyeléseiben, megfigyeléseinek rögzítésében segíti a mellékelt "Szempontsor a pedagógus munkájának megfigyeléséhez". Feljegyzéseit minden óra után írassa alá az órát tartó pedagógussal, ezzel igazolva jelenlétét.
- Igazolatlan mulasztás a gyakorlatból történő kizárást eredményez.
- Késés esetén csak a következő iskolai időegységen (órán, foglalkozáson) vehet részt.
- A gyakorlat pótlására szervezeten, az oktató vezetésével kerül sor egy alkalommal.
- Amennyiben a hallgató nem teljesíti a kurzus követelményeit, nem veheti fel a következő félévben a rá épülő kurzust.
- **A gyakorlaton a hallgató megjelenése, öltözködése, viselkedése feleljen meg az intézmények házirendjének.** Ezt az elvárást a gyakorlatvezető egyetemi oktató az előkészítésen ismerteti, a szakvezető (egyéni) és a gyakorlatvezető egyetemi oktató (csoportos) a szakmai gyakorlati órátömb megkezdése előtt ellenőrzi. Amennyiben a hallgató megjelenése és viselkedése nem az előírásoknak megfelelő, a gyakorlati napon nem vehet részt.
- A megfigyelés alatt maradjon háttérben, ne zavarja a foglalkozást, a tanórát!
- A tantárgyi teendők, egyetemi oktató által meghatározott dokumentumait sorra rendre dolgozza fel és a megszabott eljárásrend szerint nyújtsa be értékelésre.
- A levelezős hallgatók kötelezettségei mindenben megegyeznek a nappali tagozatos hallgatókéval. A szervezésbeli tudnivalókat a Campus tantárgyért felelős oktatója közli.

4. A GYAKORLATVEZETŐK ELADATAI

- A tanegység gyakorlatvezető oktatója (továbbiakban: gyakorlatvezető), a Campus és a gyakorlóléhely intézményi előírásainak megfelelően és szükség szerint más gyakorlatvezetőkkel is egyeztetve szervező részese a csoportra vonatkozó (12 fő hallgatói létszám fölött csoportokra bontott) konkrét beosztás (időpontok, osztályok és tantárgyak, egyéb helyszínek és teendők) elkészítésének.

- A tantárgy a gyakorlatvezető egyetemi oktató szervezésében kezdő órával indul és összegző órával zárul.

- A kezdő óra tartalma:

- a) a tanegység tartalmainak, követelményeinek megismertetése,
- b) a hallgatói útmutató legjellemzőbb elemeinek megismertetése,
- c) a gyakorló iskola házirendjének és az ottani jelenléttel kapcsolatos elvárásoknak a megismertetése,
- d) feladatfeldolgozási és értékelési eljárásrend megbeszélése a hallgatókkal,
- e) a szakmai gyakorlatra vonatkozó konkrét beosztás (időpontok, helyszínek) ismertetése/átadása.

- Az összegző óra minimális tartalma:

- a) az egyes részteljesítmények összegzése,
- b) a tanegység záró minősítésének megbeszélése.

- A gyakorlatvezetők a jelenlétről és a részteljesítményekről folyamatos jegyzéket vezetnek.

- A tantárgy egészéért felelős gyakorlatvezető oktató összesítő adminisztrációt végez (jelenlét, rész-eredmények), a záró minősítésről összesítő jegyzéket vezet és feladata a félév végi értékelés, valamint a Neptun-rendszerbe történő bejegyzés is.

- Az igazoltan hiányzók számára a gyakorlatvezető egyetemi oktató egy alkalommal pótlehetőséget biztosít (a szükséges intézményi egyeztetésekkel), erről a lehetőségről az érintett hallgatókat értesíti.

- A gyakorlatvezető ellenőrzi a hallgatók gyakorlati helyszíneknek megfelelő öltözetét, viselkedését, gyerekekkel való kapcsolatát.

- Ha a hallgató megjelenése és viselkedése a gyakorlat megkezdése előtt nem az előírásoknak megfelelő, a gyakorlati napon nem vehet részt, azaz a napi szakmai gyakorlatát el sem kezdheti.

- A gyakorlatvezető a félév során a hallgatók teljesítményeit folyamatosan értékeli, az eredményekről visszajelzést ad.

5. SZEMPONTOK A PEDAGÓGUS MUNKÁJÁNAK MEGFIGYELÉSÉHEZ

EGYÉNI MEGFIGYELÉS

1. Gyűjtsön tapasztalatokat a hallgató a tanév előkészítéséről és az első tanítási hét napjairól.

Figyelje meg az első osztályosok beilleszkedését az első héten (a tanulás megkedveltetése, az ún.

szoktatási időszak, módszerek, eszközök a tanulásra való felkészítésben, a gyerekek kapcsolatának alakulása a tanítóval, társakkal.

2. Kísérje figyelemmel a nevelők tanév eleji munkaszervezési, ügyintézési feladatait.
3. Ismerje meg az iskolai életet: heti rend, napi órarend, iskolai szokásrend, az osztály jellemzői.
4. Kísérje figyelemmel a tanulók és a tanító napi tevékenységét, a tanítót megegyezés szerint segítse a tanulókkal kapcsolatos teendőkben (reggeli étkezés, öltözés az udvari szünetben, játék, munkaszervezési, technikai feladat a tanóra alatt).
5. Teremtsen kapcsolatot a tanulókkal: beszélgessenek velük, kapcsolódjon be a játékokba, beszélgetésükbe a szünetekben.
6. Készítsen rövid megfigyelést tanulóról, figyelje meg a tevékenységeit és rögzítse **egyéni megfigyelési jegyzőkönyvben** 45 percen (egy tanítási órán) keresztül (mikor, mit csinál, kivel, mivel).
7. Teremtsen kapcsolatot a tanulókkal a szünetekben.
8. Beszélgessenek a tanítóval a tanulóról (ha van rá idő és mód).

NAPPALI KÉPZÉS SORÁN:

2x5 óra csoportos gyakorlat pénteken (4 tanítási óra megfigyelése + 1 óra elemzés) (EGYÉNI ÉS CSOPORTOS)

LEVELEZŐS KÉPZÉS SORÁN:

1x5 óra egyéni gyakorlat pénteken (délutáni foglalkozás megfigyelése)

EGYÉNI MEGFIGYELÉS JEGYZŐKÖNYVE

IDŐ	megfigyelt viselkedés leírása- mit csinál, mit mond?	esetleges eszközök	esetleges társak	megjegyzés
0-5'				
5-10'				
10-15'				
15-20'				

20-25'				
25-30'				
30-35'				
35-40'				
40-45'				

Megfigyeléseit, tapasztalatait 1-8 szempontok szerint rögzítse a hospitálási naplójában és csatolja hozzá a megfigyelés jegyzőkönyvét!

CSOPORTOS MEGFIGYELÉS

Cél: a tanító feladataival való azonosulás, az óraelemzés képességének alapozása. Az iskolai tevékenységrendszer sokszínűségének és folyamatának bemutatása, az iskola és a 6-11 éves korosztály megfigyelése, az elmélet és gyakorlat összefüggéseinek felismerése. A hallgatók legyenek képesek addigi pszichológiai, pedagógiai tanulmányaikkal összevetni a látottakat.

1. Ismerkedés az iskolával

- a. A hospitálás helyszínéül szolgáló iskola tárgyi körülményinek megfigyelése.
- b. Az osztály tárgyi körülményeinek megfigyelése, mentálhigiénés szempontok érvényesülése.
- c. Az ülésrend segíti-e a tanuló-tanuló és a tanuló-tanító kommunikációját?
- d. Ismerkedés az iskola pedagógiai programjával, házirendjével.
- e. Hagyományok megismerése
- f. Tankönyvcsaládok és taneszközök, informatikai eszköztár feltérképezése.

2. Ismerkedés a megfigyelendő osztály jellemzőivel

- a. Osztálylétszám, fiú-lány arány.
- b. A tanulói létszám változása az évek során.
- c. Tanulási képességek, tanulmányi eredmények.
- d. Problémás tanulók.
- e. Szülők és tanítók kapcsolata.
- f. Osztályszokások, az osztály légköre.

3. A tanulók részvétele a tanítási folyamatban – különböző tanítási órák megfigyelése. Tanórai megfigyeléseit rögzítse az alábbi *csoporthoz tartozó megfigyelési jegyzőkönyv* szempontjai szerint.

A csoportos megfigyelés jegyzőkönyve

Motiváció: Hogyan történik a tanulók motiválása?	
Értékelés: Értékelés és önértékelés az órákon	
A tanulás: Tanítói és tanulói kérdések, kreativitás ösztönzése, fejlesztése	
A tanító nevelési stílusa:	
Pedagógus és a tanulók kapcsolata az osztályban: Jutalom és büntetés, fegyelmezés	
Kooperáció és versengés:	
Konfliktuskezelés, a tanulást zavaró magatartás szabályozása:	
A pedagógus módszertani kultúrája, tervezett és alkalmazott munkaformák:	

Mindez segítséget és felkészülést jelent a következő félév csoportos tanítási gyakorlatához.

Minden bemutatón és óraelemzésen a hallgatónak részt kell vennie.

6. ÉKELÉSI RENDSZER

A minősítés feltétele a gyakorlaton való aktív részvétel, egyéni és csoportos hospitálási napló készítése és valamennyi látott óráról írásos jegyzőkönyv készítése, amely alkalmas a tartalmas elemzésre.

Az értékelés módja: gyakorlati jegy.

Jelenléti összesítő (nappalis)

Tantárgy: Pedagógiai megfigyelés – Fókuszban a tanuló és a tanévkezdés a jelenlét jelölése: X, hiányzás --

Sorszám	Név	Alkalmak			3	4	5	6	7
		1 (egyéni) dátum	1. (csop.) dátum	2. (csop.) dátum					
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									

Jelenléti összesítő (levelező)

Tantárgy: Pedagógiai megfigyelés – Fókuszban a tanuló és a tanévkezdés a jelenlét jelölése: X,
hiányzás --

Sorszám	Név	Alkalmak		
		1 (egyéni) dátum	1. (csop.) dátum	2. (csop.) dátum
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				

A Sárospataki II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola csengetési rendje:

1. óra 8.00-8.45
2. óra 9.00-9.45
3. óra 10.00-10.45
4. óra 10.55-11.40
5. óra 11.50-12.35
6. óra 12.40-13.25
7. óra 13.45-14.30
8. óra 14.30-15.15
9. óra 15.15-16.00